

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»**

*Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції,
присвяченої пам'яті професора, заслуженого працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка*

ПОЛТАВА 2024

УДК 657

Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 28-29 березня 2024 р. Полтава, 2024. 1294 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова організаційного комітету: **КАНЦЕДАЛ НАТАЛІЯ** – к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Секретар організаційного комітету: **ЛЕГА ОЛЬГА** – к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Члени організаційного комітету:

ГНАТИШИН ЛЮДМИЛА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

ГУЦАЛЕНКО ЛЮБОВ - д.е.н., професор, професор кафедри обліку та оподаткування Національного університету біоресурсів та природокористування України

ДУБІНІНА МАРИНА - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Миколаївського національного аграрного університету

ЗОЛЯ ОЛЕКСІЙ - д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

МАЛИШКІН ОЛЕКСАНДР - д.е.н., професор, САРА, експерт з обліку та оподаткування

ПЕРЕРВА ПЕТРО - д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

СЛАВКОВА ОЛЕНА - д.е.н., професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Сумського національного аграрного університету

СУК ПЕТРО - д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

ХОМИН ПЕТРО – д.е.н., професор, професор кафедри обліку та аудиту Тернопільського національного університету ім. Івана Пулюя

БЕЗКРОВНИЙ ОЛЕКСАНДР – декан факультету обліку та фінансів, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

ГУБАРИК ОЛЬГА - к.е.н., доцент, в.о. зав. кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровського державного аграрно-економічного університету

ЗОЛЯ СВІТЛАНА - к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

ПРИЙДАК ТЕТЯНА– к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

ПРОКОПИШИН ОКСАНА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

РИЛЄЄВ СЕРГІЙ - к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування Чернівецького торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету

СКИБА ГАННА - к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування Навчально-наукового Інституту управління, економіки та бізнесу «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

ЯЛОВЕГА ЛЮДМИЛА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Конференція присвячена пам'яті видатного науковця, Заслуженого працівника вищої школи Української РСР, професора Дмитра Мусійовича Фесенка. У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розміщено результати досліджень вітчизняних науковців, присвячених актуальним проблемам та перспективам розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством.

© Автори, 2024

© Кафедра обліку і оподаткування, 2024

© Полтавський державний аграрний університет, 2024

ШКУЛЬ СВІТЛАНА, здобувач вищої освіти
 Науковий керівник – **ТЮТЮННИК ЮРІЙ**, к.е.н., доцент,
 професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: ОЗНАКИ, ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ, ВИДИ ТА НАСЛІДКИ

Визначення неплатоспроможності щодо фізичної особи, тобто звичайного громадянина, є досить зрозумілим. Це стан, коли людина не може вчасно та в повному обсязі погасити свої борги внаслідок виникнення певних обставин. Причинами неплатоспроможності людини можуть бути втрата роботи, як наслідок – і доходу, надмірні витрати власних коштів або ж великий обсяг взятих зобов'язань, погіршення соціально-економічного становища держави.

Звісно, що не лише людина може втратити платоспроможність, а й великі та малі підприємства, компанії та організації. Щоб повністю розуміти особливості цього явища та його наслідки, а також знайти правильний та ефективний підхід до вирішення такої ситуації на підприємстві, потрібно чітко окреслити його сутність, ознаки та причини виникнення.

Згідно Кодексу України з процедур банкрутства, неплатоспроможність – це неспроможність боржника виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через застосування процедур, передбачених цим Кодексом. [1]. Неплатоспроможність підприємства характеризується зменшенням обсягів реалізації продукції, товарів, робіт, послуг унаслідок скорочення попиту і, як результат, зменшенням прибутковості діяльності. Також може відбуватися зниження рівня продуктивності праці та скорочення кількості робочих місць, зростання обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості, збільшення витрат на виробництво та обсягу неліквідних оборотних активів, зниження рівня використання виробничого потенціалу [2, 3, 4].

Неплатоспроможність не виникає сама по собі. Це явище має конкретні передумови або причини виникнення. Їх можна розділити на зовнішні, на які підприємство не має змоги впливати або ж здійснює незначний вплив, та внутрішні, які повністю залежать від дій управлінського апарату та діяльності підприємства в цілому. Неплатоспроможність підприємства є наслідком одночасного та взаємопов'язаного впливу всіх факторів як ззовні, так і всередині.

До зовнішніх причин виникнення неплатоспроможності відносять [2, 3, 4]:

- економічний, політичний, демографічний, соціальний стан держави (значні збитки від стихійного лиха чи збройної агресії на території держави, високий рівень безробіття та інфляції, низький рівень життя населення, нестабільність фінансової системи, зовнішньоекономічні та політичні відносини, недосконалість законодавства та державного регулювання підприємницької діяльності, втрата ринків збуту тощо);

- науково-технічний прогрес, що спричиняє розвиток конкуренції, та конкуренція на міжнародному ринку;

- неплатоспроможність та банкрутство ділових партнерів, споживачів;
- нестабільність фінансового ринку та монополізація.

До внутрішніх причин виникнення неплатоспроможності відносять [2, 3, 4]:

- дефіцит власного оборотного капіталу;
- низький рівень технологічного оснащення, менеджменту;
- наявність понаднормативних залишків виробничих запасів, сировини, готової продукції, незавершеного виробництва;
- неефективне використання виробничих потужностей підприємства та ресурсів;
- нераціональна організаційна структура та маркетингова діяльність підприємства;
- помилкове планування або невиконання планових обсягів виробництва та реалізації продукції;
- збільшення витрат операційної, фінансової та інвестиційної діяльності;
- втрата ринків збуту, покупців та замовників;
- зниження конкурентоспроможності підприємства;
- надмірне залучення позикових коштів, у тому числі на не вигідних умовах.

Для того, щоб обрати правильну стратегію під час появи перших ознак неспроможності підприємства до погашення зобов'язань перед кредиторами, науковці виділяють види неплатоспроможності. І в залежності від виду неплатоспроможності приймається рішення про застосування процедури санації чи ліквідації.

Одні джерела визначають два види неплатоспроможності: абсолютну та відносну. Говорячи про абсолютну, мають на увазі цілковиту неспроможність боржника сплатити свої борги без застосування судової процедури банкрутства. У свою чергу абсолютна неплатоспроможність поділяється на оборотну (якщо є можливість відновлення платоспроможності, застосувавши санаційні механізми процедури банкрутства) та необоротну (якщо відновлення платоспроможності підприємства можливе лише через застосування процедури ліквідації). А під поняттям відносної неплатоспроможності розуміють неспроможність боржника сплатити свої борги внаслідок тимчасової нестачі фінансових ресурсів за умови, що майнові активи перевищують кредиторську заборгованість [5].

Інші джерела виділяють види неплатоспроможності за рівнями: поточна, критична та надкритична. Їх сутність більшою мірою схожа з вищезазначеними двома видами. Поточна неплатоспроможність характеризується відсутністю на певний момент часу засобів у вигляді грошових коштів та високоліквідних активів для погашення поточних зобов'язань після настання встановленого строку їхньої сплати. У такому випадку можливо провести процедуру відновлення платоспроможності. Критична неплатоспроможність характеризується тим, що і поточна, з урахуванням коефіцієнтів покриття (за критичної неплатоспроможності він менший за 1) та забезпеченості власними засобами (за критичної неплатоспроможності він менший за 0,1). Ознакою

надкритичної неплатоспроможності є значення вже згаданого коефіцієнта покриття (<1) та відсутність прибутку за підсумками звітного року. У такому випадку можливе застосування процедури ліквідації підприємства [2, 3].

Неплатоспроможність та кризовий фінансовий стан підприємства є найпершим показником банкрутства. І це означає, що підприємство активно використовує позикові ресурси, накопичує свої зобов'язання та неефективно використовує власні фінансові ресурси. А також система управління, ймовірно, тривалий час не звертала уваги на погіршення показників стану фінансових ресурсів та вчасно не прийняла належні заходи для його покращення та відновлення платоспроможності. У гіршому випадку неплатоспроможність призводить до банкрутства, що згодом змушує суб'єкт господарювання провести процедуру ліквідації та завдяки цьому виконати всі зобов'язання перед кредиторами у встановленому порядку. Це негативно впливає не лише на власника, персонал та ділових партнерів, покупців та замовників підприємства, а й на загальні економічні та статистичні показники країни. Якщо ж підприємство вчасно зреагує на погіршення фінансового стану, то це дасть йому змогу здійснити процедуру відновлення платоспроможності (фінансове оздоровлення чи реструктуризацію), не допустити банкрутство та залишитися на ринку. А отже, і надалі сплачувати податки до бюджету, надавати робочі місця та збільшувати ВВП країни.

У сучасному економічному середовищі здійснення підприємницької діяльності потребує неабияких знань та умінь. Під час прийняття управлінських рішень потрібно враховувати всі нюанси та зважати на всі ризики та можливі наслідки. Адже часто необдумані дії призводять до значних втрат, як матеріальних, так і фінансових, а наявна нестабільність у суспільному, політичному та економічному житті країни чинить немалий вплив на всі суб'єкти господарювання. До того ж, потрібно вміти аналізувати показники фінансової звітності або ж мати кваліфікованого аналітика, щоб вчасно виявляти недоліки та впроваджувати необхідні заходи щодо їх ліквідації, а також знаходити можливості підвищення ефективності діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 р. № 2597-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
2. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : Видавництво ПП «Астрія», 2020. 434 с.
3. Кондратенко Н. О., Великих К. О. Фінансовий аналіз : конспект лекцій для студентів бакалаврату усіх форм навчання спеціальності 281 – Публічне управління та адміністрування; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. 166 с.
4. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 156 с.
5. Чучко М. О. До проблеми розуміння змісту термінів «неплатоспроможність», «фінансова неспроможність» та «банкрутство». URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-1151/> (дата звернення: 12.03.2024 р.).

<p>Мірошніченко Олеся <i>Науковий керівник, співавтор – Андросова Тетяна</i> <i>Трансформація глобальної валютно-фінансової системи.....</i></p>	<p>484</p>
<p>Мостовенко Наталія <i>Сучасний погляд на проблему підвищення рівня ділової активності банку.....</i></p>	<p>486</p>
<p>Мотя Аліна, Турчин Ліна, Пастошук Євгеній <i>Науковий керівник – Дроботя Яна</i> <i>Фінансові ризики на шляху управління капіталом підприємства.....</i></p>	<p>488</p>
<p>Нанєва Валерія <i>Науковий керівник –Терешко Юлія</i> <i>Особливості розвитку системи добровільного медичного страхування в Україні.</i></p>	<p>490</p>
<p>Невірець Оксана, Терещук Іванна <i>Науковий керівник – Харкевич Юрій</i> <i>Застосування показникових функцій в банківській справі.....</i></p>	<p>493</p>
<p>Носакова Ярослава <i>Науковий керівник – Колодізев Олег</i> <i>Оптимізація фінансової ефективності банку та шляхи збільшення його прибутковості.....</i></p>	<p>495</p>
<p>Овчаренко Анастасія <i>Науковий керівник – Рац Ольга</i> <i>Проблеми банківського кредитування в Україні.....</i></p>	<p>498</p>
<p>Павленко Оксана <i>Аналіз діяльності небанківського сектору фінансового ринку.....</i></p>	<p>501</p>
<p>Павленко Олександра <i>Науковий керівник – П'ятак Тетяна</i> <i>Фінансова стійкість підприємства та шляхи її забезпечення.....</i></p>	<p>504</p>
<p>Палямар Сергій <i>Науковий керівник – Кулина Галина</i> <i>Іновації державного регулювання діяльності кредитних спілок в Україні.....</i></p>	<p>506</p>
<p>Петрищева Катерина <i>Науковий керівник – Єлецьких Світлана</i> <i>Роль необоротних активів у забезпечення фінансової безпеки підприємств машинобудівної та металургійної галузей.....</i></p>	<p>508</p>
<p>Піддубняк Яна <i>Науковий керівник - Павленко Оксана</i> <i>Сучасний стан і тенденції розвитку ринку страхування в Україні.....</i></p>	<p>511</p>
<p>Пікуль Світлана, науковий керівник – Бражник Людмила <i>Фінансові ризики: методи їх оцінки та нейтралізації на фінансовому ринку.....</i></p>	<p>513</p>
<p>Пікуль Світлана, науковий керівник – Тютюнник Юрій <i>Неплатоспроможність підприємства: ознаки, причини виникнення, види та наслідки.....</i></p>	<p>516</p>

